संस्कृत

कथा
3879

दुःस्वनवमीकथा

४१० पु. १

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai. "

(१) श्रीगणेशायनमः॥अथअदुःखनवमीकथाप्रारंभः॥ऋषयऊचुः कदाचिन्नैमिषारण्येव्यासंधर्मविदांवरं
कथयंतंकथांदिव्यांमिदमूचुर्महर्षयः॥ १॥यत्तधर्मविदांश्रेष्ठंव्रतानिविविधानिच॥विपाकाःकर्मणांचैवप्रा
णिनांविविधागतिः॥ २॥आकर्ण्यविस्मिताःसर्वेकौतूहलसमन्विताः॥नतृप्तिमधिगछामोनाप्रियंचकथा
तै मृतं॥३॥संश्टणुमोवयंसप्योव्रतंदुःखैरंत्विदं॥येनचीर्णेनधर्मज्ञानांदुःखंनजायते॥४॥कृपांकुरुमहाप्रेब्रू
हिदुःखहरंव्रतं॥श्रीव्यासउवाच॥ऋ्एवंतुपुरुषाः[illegible]काधामहर्षयः॥५॥येनरापुण्यकर्माणोदंभाहं
कारवर्जिताः॥श्रध्दयानिश्चयोनित्यंनहिंसानिरत[illegible]॥६॥यथामीलितभोक्तारःसुखिनस्तेभवंतुहि॥
गुह्यंचान्यत्तुवक्ष्यामिदुःखनाशनसूचकं॥७॥येदुःखनंप्राप्यनराश्चैवानपंडिताः॥त्रिवांगछंतिद्वारणंउत्प
त्तिस्थितिकारणीं॥८॥जन्मांतरशतैर्वापिनतेदुःखस्यभागिनः॥ऋषयऊचुः॥अदुःखनैमीनामत्वयाकेयंनिरू १
पिता॥९॥भविष्यतिकदाचेयंयदाकार्यंभविष्यति॥जपूजयाकथंगौरीविधानंकीदृशंथाते॥१०॥एतत्सर्वंविधा
सा

(2)

अदुः।कथा नेनवक्तुमर्हस्यशेषतः।।व्यासउवाच।।इतद्गुह्यतमंपुण्यंशृणुध्वंगदतोमम।।नदेयंनास्तिकायैतदभक्ताय
१ शठायच।।अहंवःश्रद्दधानेभ्योविधिंसर्वमशेषतः।।समाहितमनावक्ष्मिभवतःपुण्यदायकं।।सर्वस्या
धामहादेवित्रिगुणापरमेश्वरी।।नित्यानंदमयीदेवीतपःपारेप्रतिष्ठिता।।ब्रह्मांडजननीचेयंउत्पत्तिस्थि
तिकारिणी।।१५।।पुरुषःप्रकृतिश्चैवआत्मानंविभिदेहिजाः।।यथाशिवस्तथागौरीयथागौरीतथाहरिः।।
।।१६।।यथागौरीतथालक्ष्मीदुःखपापहपहारिणी।।मासांपूजाविधानेननकश्चिदुःखभाग्भवेत्।।१७।।न
भस्येशुक्लनवमीयावीपूर्णातिथिर्भवेत्।।अस्तांदीपादिरहितासर्वदुःखहरापरा।।१८।।प्रशस्तायांनरस्नात्वा
कृत्वानित्यविधिंततः।।मौनेनगृहमागत्यसंयतस्तत्परायणः।।१९।।अदुःखदायिनोभूत्वाचित्तेसुस्थानगतस्त
था।।गोमयेनविलिप्तायांशुचौभूमौउपिकांशुभां।।२०।।सुकुंभंस्थापयेत्तत्रकुंकुमेनालिप्यभित्तिकां।।आच्छा राम
दितासधूपैस्ताद्दयमानंददायिनीं।।२१।।आचार्यानुज्ञयातस्यांजगद्धात्रींप्रपूजयेत्।।पूजयित्वोपचारैस्तान १

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai"

(2A)

तां नत्वा पुनः पुनः ॥२२॥ वायनकं च दद्यौ चास्या सपक्वान्नफलान्वितं ॥ शक्तश्चेदुपवासेन निशां जागर्यैर्नयेत्
॥ अशक्तेन च भोक्तव्यं पयः प्राश्यमथापि वा ॥ फलं वापि प्रयत्नेन न हिंसारतचेतसा ॥ रात्रौ जागरणं कार्यं
नृत्यगीतादिभिस्तथा ॥ प्रभाते विमले जाते कृत्वा नित्यविधिं पुनः ॥२५॥ ब्राह्मणान्भोजयेच्छक्त्या सपत्नीकांश्शु
चींस्तथा ॥ देवीं विसर्जयेत्पश्चादाचार्यं पूजयेत्तथा ॥२६॥ आचार्यस्तु स्वशाखोक्तो नववर्षाणि कारयेत् ॥ सुव
र्णैर्भूषितैर्वस्त्रैर्नत्वा तं च समर्चयेत् ॥२७॥ पंचवा[illegible]कं नारीकेरैश्च वायनं ॥ पक्वान्नं नवसंख्याकं ब्राह्म
णाय विनिवेदयेत् ॥२८॥ पश्चाद्बंधुजनैः सार्धं भुं[illegible]यतः शुचिः ॥ श्रुत्वा कथां पुण्यतमां वाग्यतस्तु त्य
रोयतः ॥ न कदाचिन्न दुःखेन युज्यते नात्र संशयः ॥ सुखान्भोगान्यथाकामं संप्राप्ति परमं पदं ॥३०॥ अत्रैवो
दाहरंतीममितिहासं पुरातनं ॥ अरण्ये विषमे प्राप्य श्वापदग्धाप्रसराः किल ॥ आसीज्जातास्मराः काचित्तिर्यग्यो
निसमाश्रिता ॥ कुक्कुटी नाम तोह्यासीत्सदा दुःखेन पीडिता ॥ तस्याः सखी मर्कटी नाम सा चोभे शोककर्शिते ॥
तौ

(3)

अ॰दुः॰१कथा २

अथतस्मिन्वनेदेशेपरस्परहितेरते॥३३॥उभावभूतांसहितेविचरंत्यौदिनेदिने॥ततःकालेनसहितावर्षांतेचागताभि
क्षिः॥३४॥अदुःखनवमीनामदुःखव्याधिविनाशिनी॥गत्वातांकुक्कुटीप्राहमर्कटींदैवयोगतः॥३५॥अद्यकिंचिंनभो
क्ष्यंआवाभ्यांशृणुकारणं॥तिर्यग्योनिगतेचावांदोषपूर्वकर्मविपाकतः॥३६॥दुःखापनुत्तयेचाद्यनभोक्ष्येहंत्वयासह॥त
स्याहंव्रारणंगत्वानवमींस्क्रयनस्थिता॥कारयेत्वामरा[illegible]रोक्ष्येशीर्णेफलानिच॥महामायाप्रसादेनुयाहिभद्रमु
हिंसया॥इत्युक्त्वाकुक्कुटींतूष्णींबद्ध्वानभ्रमतीत[illegible]स्यपुरीकस्यप्रशान्तसंबभूवतुः॥३९॥अथसामर्क
टीनामगत्वापूर्ववनंप्रति॥स्थित्वातद्दिनशेषंतुक्षु[illegible]धिताभृशं॥अजानतीतमेवार्थंपूर्वकर्मविशेषतः॥४१॥
भिषांतीतरसागत्वावनदेशेविचिन्वती॥ददर्शवर्हिणोऽडान्अतीवक्षुधिताभृशं॥४२॥भक्षयित्वामर्कटीसामुखं
प्रक्षाल्यवारिणा॥पुनस्तद्दंतिकंसाप्रादर्शयंतीक्षुधांभक्षांव्यथा॥४३॥कुपिताकुक्कुटीवाक्यंउवाचमर्कटींप्रति॥ राम
किंचिद्दुःकृत्वयादुष्टेव्रजन्वाहरिसंयुता॥४४॥व्रतभ्रष्टास्थिताचाथवारिवासिमयानघे॥नाकरोस्तन्ममैवचः प्राणाः २

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(3A)

श्रीः

किंन गतास्तव ॥४५॥ केदारं शरणं या हि मया सह भयंकरी ॥ देहत्यागेन योगेन गच्छावः परमं पदं ॥ अथ ते निर्गते चो
भौ केदारं भूतभावनं ॥ गत्वा मनः समाधाय कुक्कुटी मनसी स्मरन् ॥४७॥ उमस्त्येयहं च सत्कुले धनाढ्ये वेदपारगे
॥ इति मत्वा स्वदेहं सा देहमध्ये न्यपातयत् ॥४८॥ यस्माहं शरणं गौरी नवमी सम्भवने थितिः ॥ पुनर्भवे राजपत्नीर
ति मत्वा च मर्कटी ॥४९॥ अकरोत्स्वतनुत्यागं तदा क्यप्तैव बोधिता ॥ कुक्कुटी सा महादेव्याः प्रसोदेन तथा कु
ले ॥५०॥ विप्राणां कान्यका भूत्वा भर्ता विमलरल [illegible] वधर्मशीला सा निरता पति सेवने ॥५१॥ इतस्रा
जपत्नीत्वं प्राप्ता सा च मर्कटी ॥ उभौ जातिस्मरे जाते महादेव्याः प्रसादतः ॥५२॥ अथ सा कुक्कुटी पंच पुत्रान् [illegible]हे
पितुः समाः ॥ बभूवुर्धन संपन्ना रूपशील गुणान्विता ॥ मर्कटी पुत्रशोकार्ता बभूव व्यथिता भृशं ॥ पूर्व कर्म स्म
रंती सा कदाचिद्दैवयोगतः ॥ अपश्यन्कुक्कुटी पुत्रान्पंचैव च पितुः समान् ॥ अमारयत्स्वभर्त्से स्तान् पुत्र कान्म
र्कटी तदा ॥ नाच्छिरांसि गृहीत्वा तु कुक्कुटी प्राणकं तदा ॥ अदुःखन वर्मी प्राप्य व्रतस्था सा बभूव सा ॥ गौरी

Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(5)

मि

अ॰ः९ कृया कृपाविजननीजननी भक्तवत्सला॥ शिरांस्यारामसर्वेपुत्रकांस्तानजीवयत्॥५७॥ तद्वाणकं स्वर्णस्य शि

२ रोभिः परिकल्पयेत्॥५९॥ कुक्कुटीपूजयांचक्रे गौरीदुःखविनाशिनी॥ त्वत्तः सर्वाजीवयतो भोक्तुं गृहमथा तस्मिन्

ग मतः॥ तदातद्वाणकं प्रेक्ष्ये सुवर्णप्रेषितायभूत्॥ स्वभर्तृपुत्रयुक्ता या दृष्ट्वा वेदयनंदिनी॥ पुनर्वनगतां

तास्तास्वदर्शीयमपुत्रकान्॥६०॥ पश्यंपश्यन् पुनःसोधसरोदभृशादुःखिता॥ आत्मानं निंदयामास मर्कटी

विद्धसंसती॥६१॥ आगत्य सख्या सदनं आत्मानं सा निवेदयेत्॥ पापिण्यहं दुराचारा दुर्भगाश्रुतपूर्विका॥

ब्रह्महत्यासमायुक्तं करिष्येनात्रसंशयः॥ इत्यावर्ण्य सखीवाक्यं कुक्कुटी विस्मिता भवत्॥६३॥ अपृच्छ

त्कारणं क्षिप्रं शोकसागरदायकं॥ इदं शीलं कथं भद्रे तस्माद्वदस्तिचात्मवान्॥६४॥ सुर्वभाग्यराजपत्नी त्वं मा

न्या मम सखि ष्वपि॥ मर्कटी कुक्कुटीवाक्यं श्रुत्वा वृत्तं न्यवेदयत्॥६५॥ गच्छत्वा कुक्कुटीपुत्रैः प्रायश्चि राम

त्तमकारयत्॥ स्मरेतं च व्रतं देव्या कुर्वत्वं च यथाविधि॥६६॥ अथ देव्याः प्रसादेन मर्कटी सुषुवे सुतं॥ सुंदरं २

(5A)

स्कवरंनामपृथ्वीभारसहंवरं॥६७॥जराजपत्नीविप्रपत्नीसुखिन्यौसंबभूवतुः॥इहलोकेदुःखितस्यअ
दुःखनवमीव्रतं॥६८॥सीतयातत्कृतंचैवदमयंत्याकृतंत्विदं॥अन्याभिर्बहुभिस्त्रीभिर्व्रतमाचरितंत्विदं॥
ध्याकरोतिव्रतमिदंशृणोतिचकथामिमां॥सादुःखभागीनभवतिसत्यंसत्यंवदाम्यहं॥६९॥सर्वदुः
खहरंलोकेकिमन्यच्छ्रोतुमिच्छय॥७०॥इतिश्रीस्कंदपुराणेअदुःखनवमीव्रतकथासमाप्तः॥ राम ॥
श्रीशके१७८२विक्रम०भाद्रशु॥९तद्दिनेइदंपुस्तकं पनामकरुष्णभटसूनुसदाशिवेनालिखितसमाप्तं
॥ राम ॥ राम ॥राम॥ ॥राम॥ ॥राम॥ ॥राम॥ ॥राम॥ ॥राम॥

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

(5)

अङ्कः १
५

अङ्कः५नव [illegible] मसमाप्ता

राम
५

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com